

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2011-2012

22 MAI 2012

Projet de loi portant assentiment à la Convention sur la cybercriminalité, faite à Budapest le 23 novembre 2001

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DES RELATIONS EXTÉRIEURES ET
DE LA DÉFENSE
PAR
MMES TEMMERMAN ET ZRIHEN

La commission a examiné le projet de loi qui fait l'objet du présent rapport au cours de sa réunion du 22 mai 2012.

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 2011-2012

22 MEI 2012

Wetsontwerp houdende instemming met het Verdrag betreffende de computer-criminaliteit, gedaan te Boedapest op 23 november 2001

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR
DE BUITENLANDSE BETREKKINGEN EN
VOOR DE LANDSVERDEDIGING
UITGEBRACHT DOOR
DE DAMES TEMMERMAN EN ZRIHEN

De commissie heeft dit wetsontwerp besproken tijdens haar vergadering van 22 mei 2012.

Composition de la commission :/ Samenstelling van de commissie :

Président/Voorzitter : Karl Vanlouwe.

Membres/Leden :

N-VA	Piet De Bruyn, Patrick De Groot, Luc Sevenhans, Karl Vanlouwe.
PS	Marie Arena, Philippe Mahoux, Olga Zrihen.
MR	Armand De Decker, Dominique Tilmans.
CD&V	Sabine de Bethune, Rik Torfs.
sp.a	Bert Anciaux, Marleen Temmerman.
Open Vld	Rik Daems.
Vlaams Belang	Anke Van dermeersch.
Écolo	Jacky Morael.
cdH	Vanessa Matz.

Suppléants/Plaatsvervangers :

Frank Boogaerts, Inge Faes, Lieve Maes, Elke Sleurs, Helga Stevens.
Hassan Bousetta, Fatiha Saïdi, Louis Siquet, Muriel Targnion.
Jacques Brotchi, Christine Defraigne, Richard Miller.
Jan Durnez, Cindy Franssen, Peter Van Rompu.
Fatma Pehlivan, Ludo Sannen, Fauzaya Talhaoui.
Nele Lijnen, Bart Tommelein.
Yves Buysse, Bart Laeremans.
Zakia Khattabi, Claudia Niessen.
André du Bus de Warnaffe, Dimitri Fourny.

Voir:

Documents du Sénat:

5-1497 - 2011/2012:

N° 1 : Projet de loi.

Zie:

Stukken van de Senaat:

5-1497 - 2011/2012:

Nr. 1 : Wetsontwerp.

I. EXPOSÉ INTRODUCTIF DU REPRÉSENTANT DU MINISTRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES

La Convention du Conseil de l'Europe sur la cybercriminalité a été adoptée à Budapest le 23 novembre 2001 et signée par la Belgique le même jour. Elle est entrée en vigueur sur le plan international le 1er juillet 2004. Le 12 février 2010, vingt-six pays, dont 25 États membres du Conseil de l'Europe, ont ratifié la Convention.

La Convention compte quarante-huit articles.

L'article 1er définit une série de notions utilisées par la suite dans le corps de la Convention. Il s'agit des expressions suivantes : « système informatique », « données informatiques », de « fournisseur de services » et de « données relatives au trafic ».

Les mesures à prendre au niveau national concernent :

- l'incrimination de l'accès illégal (article 2);
- l'incrimination de l'interception illégale (article 3);
- l'incrimination de l'atteinte à l'intégrité des données (article 4);
- l'incrimination de l'atteinte à l'intégrité du système (article 5);
- l'incrimination de l'abus de dispositif (article 6);
- l'incrimination de la falsification informatique (article 7);
- l'incrimination de la fraude informatique (article 8);
- l'incrimination de comportements se rapportant à la pornographie enfantine (article 9);
- l'incrimination des atteintes à la propriété intellectuelle et aux droits connexes (article 10);
- l'incrimination de la tentative et de la complicité (article 11);
- la responsabilité des personnes morales (article 12);
- les sanctions et mesures (article 13);
- la portée des mesures de droit procédural (article 14);
- les mesures de sauvegarde (article 15);

I. INLEIDING DOOR DE VERTEGENWOORDIGER VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Het Verdrag van de Raad van Europa betreffende de computercriminaliteit werd op 23 november 2001 in Boedapest aangenomen en op dezelfde dag door België ondertekend. Het trad op internationaal vlak in werking op 1 juli 2004. Op 12 februari 2010 hebben zesentwintig landen, waaronder 25 lidstaten van de Raad van Europa, het Verdrag geratificeerd.

Het Verdrag telt achtenveertig artikelen.

In artikel 1 wordt een reeks begrippen gedefinieerd die nadien in het hoofddeel van het Verdrag worden gebruikt. Het gaat over de volgende uitdrukkingen : « computersysteem », « computergegevens », « serviceprovider » en « verkeersgegevens ».

De op nationaal niveau te nemen maatregelen behelzen :

- het strafbaar stellen van de onrechtmatige toegang (artikel 2);
- het strafbaar stellen van de onrechtmatige onderschepping (artikel 3);
- het strafbaar stellen van de schending van de integriteit van de gegevens (artikel 4);
- het strafbaar stellen van de schending van de integriteit van een computersysteem (artikel 5);
- het strafbaar stellen van het misbruik van instrumenten (artikel 6);
- het strafbaar stellen van computervervalsing (artikel 7);
- het strafbaar stellen van computerfraude (artikel 8);
- het strafbaar stellen van handelingen met betrekking tot kinderpornografie (artikel 9);
- het strafbaar stellen van inbreuken op de intellectuele eigendom en op de naburige rechten (artikel 10);
- het strafbaar stellen van poging en medeplichtigheid of uitlokking (artikel 11);
- de aansprakelijkheid van rechtspersonen (artikel 12);
- de sancties en maatregelen (artikel 13);
- de draagwijdte van procesrechtelijke maatregelen (artikel 14);
- de maatregelen van waarborg (artikel 15);

- les mesures de conservation rapide des données informatiques stockées (article 16);
- la conservation et la divulgation partielle rapides des données relatives au trafic (article 17);
- l'injonction de produire (article 18);
- les perquisitions et saisies de données informatiques stockées (article 19);
- la collecte en temps réel des données relatives au trafic (article 20);
- l'interception de données relatives au contenu (article 21);
- les règles de compétence (article 22).

En ce qui concerne la coopération internationale, la Convention prévoit :

- les principes généraux relatifs à la coopération internationale (article 23);
- les règles d'extradition (article 24);
- les principes généraux relatifs à l'entraide (article 25);
- les règles relatives à l'information spontanée (article 26);
- les procédures relatives aux demandes d'entraide en l'absence d'accords internationaux applicables (article 27);
- les règles de confidentialité et de restriction d'utilisation (article 28);
- l'entraide en matière de conservation rapide de données informatiques stockées (article 29);
- l'entraide en matière de divulgation rapide de données relatives au trafic conservées (article 30);
- l'entraide concernant l'accès aux données stockées (article 31);
- les règles d'accès transfrontalier à des données stockées, avec consentement ou lorsqu'elles sont accessibles au public (article 32);
- l'entraide dans la collecte en temps réel de données relatives au trafic (article 33);
- l'entraide en matière d'interception de données relatives au contenu (article 34);
- les mesures en matière d'établissement d'un point de contact 24/7 (article 35).

- de maatregelen van snelle bewaring van opgeslagen computergegevens (artikel 16);
- de snelle bewaring en de snelle gedeeltelijke onthulling van verkeersgegevens (artikel 17);
- het bevel tot overlegging (artikel 18);
- huiszoeken en inbesagnemingen van opgeslagen gegevens (artikel 19);
- de *real time* vergaring van computergegevens (artikel 20);
- het onderscheppen van inhoudgegevens (artikel 21);
- de regels van rechtsmacht (artikel 22).

Inzake de internationale samenwerking voorziet het Verdrag in :

- de algemene beginselen met betrekking tot de internationale samenwerking (artikel 23);
- de regels met betrekking tot uitlevering (artikel 24);
- de algemene beginselen met betrekking tot wederzijdse bijstand (artikel 25);
- de regels met betrekking tot de informatie uit eigen beweging (artikel 26);
- de procedures inzake verzoeken om wederzijdse bijstand bij gebrek van toepasselijke internationale overeenkomst (artikel 27);
- de regels van geheimhouding en beperking van gebruik (artikel 28);
- de wederzijdse bijstand met betrekking tot snelle bewaring van opgeslagen computergegevens (artikel 29);
- de wederzijdse bijstand met betrekking tot snelle onthulling van bewaarde verkeersgegevens (artikel 30);
- de wederzijdse bijstand betreffende de toegang tot opgeslagen computergegevens (artikel 31);
- de grensoverschrijdende toegang tot opgeslagen computergegevens, met instemming of wanneer zij voor het publiek toegankelijk zijn (artikel 32);
- de wederzijdse bijstand bij de *real time* vergaring van verkeersgegevens (artikel 33);
- de wederzijdse bijstand op het gebied van het onderscheppen van inhoudgegevens (artikel 34);
- de maatregelen betreffende het tot stand brengen van een 24/7-meldpunt (artikel 35).

Enfin, les articles 36 à 48 concernent les clauses finales :

- la signature et l'entrée en vigueur (article 36);
- l'adhésion à la Convention (article 37);
- l'application territoriale (article 38);
- les effets de la Convention (article 39);
- les déclarations (article 40);
- la clause fédérale (article 41);
- les réserves (article 42);
- le statut et le retrait des réserves (article 43);
- les amendements (article 44);
- le règlement des différends (article 45);
- la concertation des parties (article 46);
- la dénonciation (article 47);
- la notification (article 48).

II. DISCUSSION GÉNÉRALE

Mme Zrihen renvoie à l'article 35 de la Convention qui prévoit que chaque Partie désigne un point de contact joignable vingt-quatre heures sur vingt-quatre, sept jours sur sept, afin d'assurer une assistance immédiate pour des investigations ou des procédures dans le cadre du chapitre en question. Quel est ce point de contact en Belgique ?

Le représentant de la ministre de la Justice répond qu'il s'agit de la *Federal Computer Crime Unit* de la police fédérale.

M. Vanlouwe indique que la loi du 4 février 2010 relative aux méthodes de recueil des données (MRD) par les services de renseignement et de sécurité a attribué des compétences supplémentaires au Service général du renseignement et de la sécurité (SGRS), notamment des compétences concernant les cyberattaques. Cette loi belge est-elle déjà une loi d'exécution de la Convention à l'examen ?

Le représentant de la ministre de la Justice souligne que la Convention en question, de nature purement pénale, impose à la Belgique d'instaurer un certain nombre de dispositions pénales et de mesures de procédure pénale. Ces dernières sont destinées uniquement aux autorités judiciaires; elles ne visent ni les services de sécurité militaires, ni la Sûreté de l'État.

De artikelen 36 tot 48 gaan over de slotbepalingen :

- de ondertekening en de inwerkingtreding (artikel 36);
- de toetreding tot het Verdrag (artikel 37);
- de territoriale toepassing (artikel 38);
- de gevolgen van het Verdrag (artikel 39);
- de verklaringen (artikel 40);
- de federale clausule (artikel 41);
- de voorbehouden (artikel 42);
- de status en de intrekking van voorbehouden (artikel 43);
- de wijzigingen (artikel 44);
- de regeling van geschillen (artikel 45);
- het overleg van de partijen (artikel 46);
- de opzegging (artikel 47);
- de kennisgeving (artikel 48).

II. ALGEMENE BESPREKING

Mevrouw Zrihen verwijst naar het artikel 35 van het Verdrag dat voorziet dat iedere Partij verplicht is een meldpunt aan te wijzen dat vierentwintig uur per dag, zeven dagen per week beschikbaar is, met het oog op onverwijld bijstand ten behoeve van onderzoeken of procedures in het kader van hoofdstuk III. Over welk meldpunt gaat het in België ?

De vertegenwoordiger van de minister van Justitie antwoordt dat het om de *Federal Computer Crime Unit* van de federale politie gaat.

De heer Vanlouwe stelt dat de wet van 4 februari 2010 op de Bijzondere Inlichtingen Methoden (BIM) bijkomende bevoegdheden heeft toegekend aan de algemene Dienst voor Inlichtingen en Veiligheid (ADIV), waaronder bevoegdheden met betrekking tot cyberaanvallen. Is deze Belgische wet reeds een uitvoering van voorliggende Verdrag ?

De vertegenwoordiger van de minister van Justitie onderstreept dat dit Verdrag louter van strafrechtelijke aard is waardoor België verplicht wordt een aantal strafbepalingen en strafprocedurele maatregelen in te voeren. Deze laatste zijn enkel bestemd voor de gerechtelijke autoriteiten. Nog de militaire veiligheidsdiensten noch de Staatsveiligheid worden hierdoor gevat.

M. Anciaux relève que la Convention a déjà été signée le 23 novembre 2001. Pourquoi a-t-on attendu plus de dix ans avant d'en soumettre le texte au Sénat ?

L'intervenant aimeraient également savoir combien de pays ont signé cette Convention, et si l'on a déjà oeuvré dans l'esprit de la Convention ces dix dernières années ou s'il faut seulement commencer à le faire maintenant.

M. Daems explique que la Convention est entrée en vigueur dès le 1er juillet 2004 parce qu'un nombre suffisant de pays l'avaient ratifiée.

Le représentant du ministre des Affaires étrangères ajoute que vingt-cinq États membres du Conseil de l'Europe ont déjà ratifié la Convention.

Quant au fait que la Convention à l'examen a été signée il y a plus de dix ans, le représentant de la ministre de la Justice explique qu'en 2003-2004, le ministre de la Justice de l'époque avait choisi d'élaborer un projet de loi portant confirmation de la Convention et du Protocole additionnel à la Convention. Le protocole en question concerne l'incrimination d'actes de nature raciste et xénophobe commis par le biais de systèmes informatiques. Il contient notamment une disposition qui impose aux pays d'ériger en infraction la négation, la minimisation, l'approbation ou la justification du génocide ou des crimes contre l'humanité. Un projet de loi avait encore été déposé au préalable, lequel visait à adapter la législation belge, notamment la loi sur le génocide. Le projet de loi a débouché sur la loi du 15 mai 2006 modifiant les articles 259bis, 314bis, 504quater, 550bis et 550ter du Code pénal. Un problème politique s'est toutefois posé, car le Protocole incrimine toutes les formes de génocide reconnues par un tribunal international, alors que la loi belge sur le génocide incrimine seulement le génocide commis par le régime allemand durant la Seconde Guerre mondiale. À l'époque, il n'y a pas eu de majorité pour modifier la loi sur le génocide. Par conséquent, le ministre a dû scinder le projet de loi portant confirmation de la Convention et du Protocole additionnel. On dépose donc aujourd'hui un projet de loi distinct en vue de la confirmation de la Convention, et on déposera éventuellement par la suite un projet de loi portant confirmation du Protocole additionnel.

III. VOTES

Les articles 1er et 2, ainsi que l'ensemble du projet de loi, sont adoptés à l'unanimité des 9 membres présents.

De heer Anciaux wijst erop dat het Verdrag reeds op 23 november 2001 is ondertekend. Waarom werd meer dan tien jaar gewacht alvorens het in te dienen bij de Senaat ?

Verder wenst spreker te weten hoeveel landen dit Verdrag hebben ondertekend en of er gedurende de laatste tien jaar reeds gewerkt werkt in de geest van het Verdrag of moet daar nog een aanvang mee worden genomen ?

De heer Daems legt uit dat het verdrag reeds op 1 juli 2004 in werking is getreden omdat een voldoende aantal landen het toen bekrachtigd hadden.

De vertegenwoordiger van de minister van Buitenlandse Zaken voegt hieraan toe dat vijfentwintig lidstaten van de Raad van Europa het Verdrag al bekrachtigd hebben.

Wat betreft het feit dat dit verdrag meer dan tien jaar geleden werd ondertekend, legt de vertegenwoordiger van de minister van Justitie uit dat in 2003-2004 de toenmalige minister van Justitie geopteerd heeft om een wetsontwerp op te stellen tot bekrachtiging van dit Verdrag en het Aanvullend Protocol bij het Verdrag. Het Protocol betreft de bestrafing van racistische en xenofobe feiten gepleegd met behulp van informaticasystemen en bevat onder meer een bepaling waarin landen verplicht worden de ontkenning, minimalisering, goedkeuring of verantwoording van volkerenmoord of van misdaden tegen de menselijkheid strafbaar te stellen. Vooraf werd nog een wetsontwerp ingediend tot aanpassing van de Belgische wetgeving, onder meer tot aanpassing van de genocidewet. Het wetsontwerp leidde tot de wet van 15 mei 2006 tot wijziging van de artikelen 259bis, 314bis, 504quater, 550bis en 550ter van het Strafwetboek. Toen rees echter een politiek probleem omdat het Protocol alle vormen van genocide bestraft die erkend zijn door een internationaal tribunaal, terwijl de Belgische genocidewet alleen de genocide bestraft die tijdens de Tweede Wereldoorlog door het Duitse regime werd gepleegd. Op dat moment was er geen meerderheid om de genocidewet aan te passen. Bijgevolg heeft de minister het wetsontwerp tot bekrachtiging van het Verdrag en het Aanvullend Protocol moeten splitsen. Nu wordt er dus een apart wetsontwerp voor de bekrachtiging van het Verdrag ingediend en later zal er eventueel nog een wetsontwerp volgen ter bekrachting van het Aanvullend Protocol.

III. STEMMINGEN

De artikelen 1 en 2, alsmede het wetsontwerp in zijn geheel, worden eenparig aangenomen door de 9 aanwezige leden.

Confiance a été faite aux rapporteuses pour la rédaction du présent rapport.

Les rapporteuses, *Le président,*
Marleen TEMMERMAN. Karl VANLOUWE.
Olga ZRIHEN.

*
* *

Texte adopté par la commission.

**Le texte adopté par la commission
est identique au texte du projet de loi
(voir le doc. Sénat, n° 5-1497/1 - 2011/2012).**

Vertrouwen werd geschenken aan de rapporteurs voor het opstellen van dit verslag.

De rapporteurs, *De voorzitter,*
Marleen TEMMERMAN. Karl VANLOUWE.
Olga ZRIHEN.

*
* *

Tekst aangenomen door de commissie

**De door de commissie aangenomen tekst
is dezelfde als de tekst van het wetsontwerp
(zie stuk Senaat, nr. 5-1497/1 - 2011/2012).**